

Utlåtande om lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget

Funktionsrätt Åland r.f. har mottagit en remissbegäran från landskapsregeringen angående ett utkast till lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget. Vi tackar landskapsregeringen för möjligheten att lämna våra synpunkter. Funktionsrätt Åland representerar cirka 4 500 personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga på Åland genom sina medlemsföreningar. Funktionsrätt Ålands Yttrandegrupp, bestående av representanter från förbundet och dess 11 medlemsföreningar, har nyligen granskat utkastet och önskar härmed framföra följande synpunkter.

Funktionsrätt Åland motsätter sig avskaffandet av sjukdomskostnadsavdraget. Ett avskaffande riskerar att försämra den ekonomiska situationen för flera grupper, inte minst pensionärer och sjukpensionärer. Om kostnaderna för exempelvis mediciner blir för höga riskerar vissa att inte hämta ut sina läkemedel, vilket i längden kan leda till högre sjukvårdskostnader. Likaså kan avskaffandet av sjukdomskostnadsavdraget innebära att människor slutar söka vård för sina tandbesvär hos tandläkaren, vilket kan resultera i fler sjukhusbesök och i vissa fall utveckling av ett flertal sjukdomar, såsom hjärt- och kärlsjukdomar. En ökad belastning på akutvården på grund av obehandlade tandbesvär orsakat av ekonomiska skäl kan redan nu ses inom ÅHS.

THL:s befolkningsundersökning "Hälsosamma Finland" från 2023 visar att 18 procent av männen och 23 procent av kvinnorna i Finland har varit tvungna att avstå från mat, läkemedel eller läkarbesök på grund av brist på pengar.¹ Upp till en fjärdedel av männen och kvinnorna i arbetsför ålder (20–64 år) uppgav i undersökningen att de under de senaste 12

¹THL. 2024. Var femte vuxen har varit tvungen att göra avkall på mat, läkemedel eller läkarbesök på grund av brist på pengar. [<https://thl.fi/sv/-/var-femte-vuxen-har-varit-tvungen-att-gora-avkall-pa-mat-lakemedel-eller-lakarbesok-pa-grund-av-brist-pa-pengar>]

månaderna har varit tvungna att avstå från mat, läkemedel eller läkarbesök. Enligt ÅSUB:s rapport "Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2021" från 2024 lever 16,6 procent av ålänningarna under den relativa fattigdomsgränsen.² Om sjukdomskostnadsavdraget avskaffas kommer troligtvis fler på Åland att göra avkall på mat, läkemedel eller läkarbesök, vilket riskerar att leda till högre samhällskostnader. En försämrad folkhälsa kan också påverka arbetsförmåga och produktivitet i samhället negativt, vilket äter upp alla inbesparingar som avskaffandet av sjukdomskostnadsavdraget medför.

Redan nu befinner sig ålänningar generellt i en sämre position när det gäller sjukvårdskostnader jämfört med finländare i riket, då tandvården omfattas av högkostnadstaket i Finland men inte på Åland. Dessutom är grundavdraget i riket 3980 €, vilket är 280 € mer än på Åland. Delvis därför slår det extra hårt mot Åland att ta bort sjukdomskostnadsavdraget, som har möjliggjort delvis återbetalning av tandvårdskostnader.

Flera mediciner och sjukkostnader inom ÅHS ingår inte i självriskan under högkostnadstaket. Detta innebär att patienten själv måste stå för kostnaderna. För vissa till en betydande del. Till exempel, om en person får en nettopension på ca 1500 € och deklarerar sjukkostnader på 2500–3000 € per år, betyder det att hen har sjukkostnader mellan 200–250 € per månad. Det är en stor summa för många – även om skatteåterbäringen kommer först följande år betyder det inte att den saknar betydelse. Det finns många med låga pensioner eller inkomster för vilka sjukkostnadsavdraget har stor betydelse.

Funktionsrätt Åland ser också en farhåga i att klyftorna mellan samhällsgrupper riskerar öka om sjukvårdskostnadsavdraget avskaffas. De med god ekonomi kommer fortsatt ha råd med nödvändig vård, medan låginkomsttagare, pensionärer och långtidssjuka riskerar att hamna i en ännu mer utsatt position.

Med ökade kostnader för sjukvård kan efterfrågan på privata sjukförsäkringar öka. Detta är problematiskt för många personer med funktionsnedsättningar, som ofta har svårt att teckna sådana försäkringar delvis på grund av försäkringsbolagens ovilja att försäkra personer med hög sjuklighet.

² ÅSUB. 2024. Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2021. RAPPORT 2024:2. [www.asub.ax/sites/default/files/media/document/Ekonomisk%20utsatthet%20och%20social%20trygghet%20på%20Åland%202021%20%28pdf%29.pdf]

Funktionsrätt Åland tackar återigen landskapsregeringen för möjligheten att lämna synpunkter på lagförslaget om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget på Åland.

Mariehamn, 7 augusti 2024

Jan Salmén

Ordförande

Karl Wahlman

Verksamhetsledare

Funktionsrätt Åland rf

Skarpansvägen 30, 22100 Mariehamn

+358 (0)18 22 360, info@handicampen.ax

www.handicampen.ax